

Voorstel nr.:	IOV DP6 Ontwikkelbudget nieuw prioriteiten Veilige energietransitie: de rol/taak/verantwoordelijkheid van de decentrale overheid in het proces van vergunningverlening Mijnbouwwet.
Ambassadeur	VNG contactpersoon Leonie Jorna
Landelijk belang	<p>Energietransitie In navolging van het klimaatakkoord van Parijs heeft het kabinet zich ten doel gesteld om de Nederlandse CO₂-uitstoot drastisch te verminderen. Niet later dan 2050 moet de CO₂-uitstoot met 80-95 % zijn teruggedrongen. Om dit doel te verwezenlijken, is een transitie naar (meer) duurzame bronnen van energie essentieel. Het vervangen van fossiele energiebronnen door hernieuwbare energie, de <u>energietransitie</u>, krijgt daarbij logischerwijs veel aandacht. Eén van de vormen van hernieuwbare energie die sterk in opkomst is, is het gebruik van aardwarmte (WKO en geothermie).</p> <p>Eind juni 2019 is het klimaatakkoord gesloten. Hierin wordt ingezet op de benutting van aardwarmte als energiebron.</p> <p>Woningbouwopgave Er zijn de komende 10 jaar ook heel veel extra woningen nodig (<u>woningbouwopgave</u>). Deze woningen worden naar de nieuwste inzichten, duurzaam gebouwd. Dat betekent dat er een lagere energie- (warmte-) behoefte per woning is. Een geothermische bron levert energie in de vorm van warmte.</p> <p>In Nederland is de techniek van het direct warmtegebruik de laatste 10 jaar erg in opkomst, met name voor de temperatuurregeling in agrarische gebouwen en kassen. Om een geothermieproject economisch (extra) rendabel te maken, kan warmte geleverd worden aan derden. Momenteel wordt er dan ook steeds meer gekeken hoe geothermie ook in bewoond gebied kan worden ingezet als alternatief voor aardgas (<u>warmtenet</u>).</p> <p>Wettelijk kader Voor het opsporen en winnen van aardwarmte is een vergunning nodig op grond van de Mijnbouwwet. Deze vergunning wordt afgegeven door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat [hierna EZK]. Naast de wettelijke adviseurs, TNO-AGE, Staatstoezicht op de Mijnen [hierna SodM], Technische commissie Bodembeweging [hierna Tcbb] en de GS van de provincie waarin de activiteit zich afspeelt. Gedeputeerde Staten betrekken op haar beurt de colleges van B&W van de gemeenten van het gebied waarop de aanvraag betrekking heeft bij het advies (art 16).</p> <p>Rol van de veiligheidsregio Energieprojecten brengen veiligheidsrisico's voor de <u>fysieke leefomgeving</u> met zich mee. Deze risico's betreffen mogelijke negatieve gevolgen voor de veiligheid en gezondheid van mens en milieu.</p>

Daar ligt een (adviserende) rol voor veiligheidsregio's. De risico's van vernieuwingen met betrekking tot winning, opslag, productie, transport en het gebruik van energie zijn echter nog (groten)deels onbekend. Volgens het Ministerie van Economische Zaken zijn alle partijen, maar primair overheden (en daarmee ook de veiligheidsregio's als verlengd lokaal bestuur), gezamenlijk verantwoordelijk voor het omgevingsmanagement bij energieprojecten

Rapport Staatstoezicht op de Mijnen

Het duurzaamheidslabel van geothermieprojecten wordt breed uitgedragen. Een veilige winning van geothermie is daarbij wel een **voorwaarde voor succes**.

In een brief aan de Minister (2017 | Staat van de Sector) stelt het SodM dat zij van mening is dat de veiligheid en de bescherming van het milieu op dit moment onvoldoende geborgd is. Veel risico's bij het boren naar geothermie zijn vergelijkbaar met die in de olie- en gasector. Daar zou de geothermiesector van kunnen leren. Maar veiligheid- en milieurisico's worden in het algemeen onvoldoende herkend en beheerst de relatief jonge en nog kleine en kleinschalige sector heeft moeite om de benodigde **deskundigheid en ervaring** te mobiliseren, toe te passen en te borgen voor volgende projecten. De sector heeft een zwakke veiligheidscultuur, en wet- en regelgeving worden niet goed genoeg nageleefd.

Artikel in Algemeen Dagblad van 11 mei 2020

'Winning van nieuwe energiebronnen als aardwarmte is niet zonder risico'

De winning van nieuwe energiebronnen zoals aardwarmte moet veiliger. Hiervoor waarschuwt Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), dat sinds 2009 meerdere putten voor geothermie heeft laten sluiten vanwege lekken.

de volgende link bezoeken: https://www.ad.nl/nieuw-haag/winning-van-nieuwe-energiebronnen-als-aardwarmte-is-niet-zonder-risico-af/c500bd?utm_source=email&utm_medium=sendaflend&utm_campaign=socialsharing_web

Prioriteit

De wet tot wijziging van de Mijnbouwwet inzake versterking veiligheidsbelang mijnbouw en regie opsporings-, winnings- en opslagvergunningen [34348] is in werking getreden op 1 januari **2017**. Deze wetwijziging biedt de instrumenten die nodig zijn om regie te kunnen voeren en zo uitvoering te kunnen geven aan de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid [OVV].

Het belang van de veiligheid voor burgers wordt expliciet en structureel meegenomen in het besluitvormingsproces en decentrale overheden krijgen een actieve rol in de besluitvorming; niet alleen rond de gaswinning in het Groningenveld, maar bij alle vormen van opsporing en winning van delfstoffen, **aardwarmte** en het opslaan van stoffen.

	<p><i>"Provincies, gemeenten en waterschappen kunnen nadere afspraken maken over de gang van zaken rond deze advisering. Provincies die veel te maken hebben met mijnbouwactiviteiten betrekken vaak ook drinkwaterbedrijven en plaatselijke milieuverenigingen bij hun advies. Dit blijft niet alleen mogelijk, maar is ook wenselijk. Immers zorgvuldig onderzoek is nodig voor een advies dat kan dienen als motivering voor het besluit van de Minister (artikel 3:49 van de Algemene wet bestuursrecht).</i></p> <p>Samengevat De energietransitie en de woningbouwopgave gaan hand in hand en in hoog tempo.</p> <p>Daarbij biedt de Mijnbouwwet sinds 2017 gemeenten expliciet en structureel een actieve rol in de besluitvorming bij alle vormen van opsporing en winning van o.a. aardwarmte.</p> <p>Aan de hand van een <u>pilot in de regio IJmond</u> (gemeente Heemskerk) wordt in beeld gebracht op welke manier de rol/taak/verantwoordelijkheid van de gemeente in het vergunningtraject wordt ingevuld, welke afwegingen hierbij worden gemaakt en welke kennis/kunde/vaardigheden en samenwerking (dialoog/participatie e.a.) hiervoor nodig is.</p> <p>Twee belangrijke vragen dus,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het proces van advisering vanuit gemeenten: is er (welke) relevantie voor gemeenten om te adviseren en de OD en VR hierbij te betrekken ? politieke gevoeligheid, participatie bewoners etc. 2. Inhoudelijk: Hoe voer je de beoordeling uit en welke kennis is daarvoor nodig? Is deze kennis aanwezig, bijvoorbeeld landelijk? <p>De Omgevingsdienst IJmond is i.s.m. veiligheidsregio Kennemerland (VRK) de trekker van de pilot Heemskerk.</p> <p>Het project levert een afwegingskader op dat direct toepasbaar is bij het maken van afwegingen over en het waarborgen van omgevingsveiligheid bij adviesverzoeken.</p>
Omschrijving	<p>Historisch onderzoek</p> <p>Allereerst wordt gestart met het doorzoeken van verleende opsporings- en winningsvergunningen om te zien <u>in welke situaties</u> gemeenten gebruik gemaakt hebben van hun adviesrecht. Daarnaast wordt gekeken naar de inhoud van het advies. Wat is er geadviseerd en wie zijn er bij betrokken geweest. Is er een verschil te merken tussen voor en na 1 januari 2017 ?</p> <p>Werkgroep</p> <p>Er wordt een werkgroep geformeerd bestaande uit een aantal stakeholders die d.m.v. een beeld/geluid-verbinding in de tweede helft van 2020 een aantal malen bijeenkomt.</p>

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna: EZK) i.s.m. SodM, de gemeenten Heemskerk en Den Haag, Omgevingsdienst IJmond en Haaglanden en de Veiligheidsregio's Kennemerland en Haaglanden hebben inmiddels aangegeven hieraan te willen meewerken.

Enquette

Daarnaast wordt een groot aantal stakeholders door ons benaderd met het verzoek van gedachten te wisselen over het invullen van de adviesrol door gemeenten t.a.v. het taakveld omgevingsveiligheid bij proces van het vergunningverlening en goedkeuring winningsplan. Dit wordt gedaan m.b.v. een (digitale) enquette gemaakt waarmee een zo groot mogelijke doelgroep kan worden bevraagd over de rol/taak/verantwoordelijkheid van de decentrale overheid bij vergunningverlening van Geothermieprojecten.

Naderhand kunnen, telefonisch, nog inhoudelijke verdiepvragen worden gesteld (interviews).

Mogelijke gesprekspartners

Het Ministerie van EZK als vergunningverlener, gemeente en aangrenzende gemeenten, grond- en/of pteigenaar, provincie, omgevingsdienst, SodM als adviseur en toezichthouder, het betreffende waterschap, uitvoerders en producenten (verenigd in DAGO | Dutch Association Geothermal Operators), Platform Geothermie e.a.

Kennissessie

Er zal in het vierde kwartaal van 2020 een **geothermiejubileum** georganiseerd worden. Partijen uit het land kunnen tijdens een (landelijke) bijeenkomst ervaringen inbrengen en bediscussiëren en feedback geven op de projectresultaten. De inzet van een extern bureau is daarbij gewenst. Een extern bureau wordt ingehuurd om het proces te begeleiden, de bijeenkomst te organiseren en zorgt ook voor de **inhoudelijke expertise-overdracht**.

Projectresultaten

De beoogde resultaten zijn:

- Een verzameling van ervaring/voorbeelden over de toepassing het adviesrecht door provincies en gemeenten bij de besluitvorming opsporings- en winningsvergunningen aanvragen in het kader van de Mijnbouwwet
- Inzicht in het standpunt van het bevoegde gezag en adviespartijen t.a.v. de adviesrol van de gemeenten (en de omgevingsdiensten en veiligheidsregios als verlengd lokaal bestuur)
- Inzicht in eventueel nog benodigde kennis/kunde/vaardigheden voor een goede uitvoering van deze adviesrol;
- Een hoger kennisniveau over het bepalen van omgevingsveiligheidsrisico's en consequenties van geothermie in de (wijde) omgeving van een bron.

Compacte samenvatting van de activiteit waarvoor men een bijdrage vraagt

	<p>Doel van het project: het uitwerken van de rol/taak/verantwoordelijkheid van het (verlengd) lokaal bestuur als adviseur bij de besluitvorming van opsporings- en winningsvergunningaanvragen en goedkeuring winningsplan door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • historisch onderzoek • pilot Heemskerk • landelijke werkgroep • enquête • landelijke bijeenkomst <p>Het project levert een afwegingskader op dat direct toepasbaar is bij het maken van afwegingen over en het waarborgen van omgevingsveiligheid bij adviesverzoeken. Daarnaast wordt er ook een uitspraak/ aanbevelingen gedaan over kennis/kunde/vaardigheden-niveau en samenwerking.</p>																																				
Trekker	Omgevingsdienst IJmond, directeur Bert Pannekeet																																				
<p>Budget</p> <p>Looptijd project: 6 maanden Looptijd pilot: 12 maanden</p> <p>Voor de enquête, de kennissessie als het opstellen van de Handreiking wordt, naast een stevige eigen inbreng ODIJ ook de medewerking van externe bureaus gevraagd.</p>	<p>Het tarief van de projectleider en projectdeelnemers OD IJmond bedraagt € 81,70,- per uur.¹ Als uurtarief voor een extern bureau is € 110,- per uur geraamd.</p> <table> <tr> <td>Projectleiding ODIJ</td> <td>ca. 180 uur</td> <td>€ 15.000,00</td> </tr> <tr> <td>Onderzoek ODIJ</td> <td>ca. 120 uur</td> <td>€ 10.000,00</td> </tr> <tr> <td>Werkgroep</td> <td>ca. 60 uur</td> <td>€ 5.000,00</td> </tr> <tr> <td>Enquête + interviews</td> <td></td> <td>€ 7.500,00</td> </tr> <tr> <td>Kennissessie</td> <td>1 dag</td> <td>€ 15.000,00</td> </tr> <tr> <td>Pilot Heemskerk</td> <td>ca. 240 uur</td> <td>€ 20.000,00</td> </tr> <tr> <td>Handreiking + aanbevelingen</td> <td>ca.120 uur</td> <td>€ 10.000,00</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td></td> <td>€ 82.500,00</td> </tr> <tr> <td colspan="3">-----</td> </tr> <tr> <td>Eigen bijdrage 25%</td> <td></td> <td>- € 20.625,00</td> </tr> <tr> <td colspan="3">-----</td> </tr> <tr> <td>Totale aanvraag DP6-subsidie</td> <td></td> <td>€ 61.875,00</td> </tr> </table>	Projectleiding ODIJ	ca. 180 uur	€ 15.000,00	Onderzoek ODIJ	ca. 120 uur	€ 10.000,00	Werkgroep	ca. 60 uur	€ 5.000,00	Enquête + interviews		€ 7.500,00	Kennissessie	1 dag	€ 15.000,00	Pilot Heemskerk	ca. 240 uur	€ 20.000,00	Handreiking + aanbevelingen	ca.120 uur	€ 10.000,00	Totaal		€ 82.500,00	-----			Eigen bijdrage 25%		- € 20.625,00	-----			Totale aanvraag DP6-subsidie		€ 61.875,00
Projectleiding ODIJ	ca. 180 uur	€ 15.000,00																																			
Onderzoek ODIJ	ca. 120 uur	€ 10.000,00																																			
Werkgroep	ca. 60 uur	€ 5.000,00																																			
Enquête + interviews		€ 7.500,00																																			
Kennissessie	1 dag	€ 15.000,00																																			
Pilot Heemskerk	ca. 240 uur	€ 20.000,00																																			
Handreiking + aanbevelingen	ca.120 uur	€ 10.000,00																																			
Totaal		€ 82.500,00																																			

Eigen bijdrage 25%		- € 20.625,00																																			

Totale aanvraag DP6-subsidie		€ 61.875,00																																			
Planning ²	<p>Onderzoek juni – juli - aug</p> <p>Werkgroep augustus - november</p> <p>Enquête september</p> <p>Kennissessie oktober</p> <p>Pilot ³ januari - december</p> <p>Handreiking november - december</p>																																				
Afstemming/draagvlak	<p>De pilot is een samenwerking van de gemeente Heemskerk, omgevingsdienst IJmond en veiligheidsregio Kennemerland. De aanvraag voor uitbreiding van de geothermiecapaciteit in Heemskerk, in combinatie met de brief van het ministerie van EZK waarin gemeenten in de gelegenheid zijn gesteld om advies uit te brengen, vormt in feite de opstap om te komen tot een landelijke handreiking ‘Advisering door gemeenten bij vergunningaanvragen in het kader van de Mijnbouwwet’.</p>																																				

¹ Facturatie volgt naar ons laatste vastgestelde tarief.

² Een gedetailleerde planning is beschikbaar na subsidietoewijzing

³ De duur van de pilot is afhankelijk van het tempo waarin de wettelijke vergunningprocedure wordt afgewikkeld en besluitvorming plaatsvindt.

	<p>Er is in de achterliggende maand door de omgevingsdienst IJmond veel tijd gestoken in het bespreken (mail/telefonisch) van voorliggend voorstel. De gemeente Heemskerk, de provincie Noord-Holland, de gemeente Den Haag, veiligheidsregio Kennemerland, Gooi en Vechtstreek, Groningen en Haaglanden, het ministerie van EZK (in samenwerking met SodM) en DAGO zijn positief over het voorstel en hebben hun medewerking toegezegd. Daarnaast zijn er nog een aantal personen/organisaties, waarbij het helaas nog niet gelukt is om contact mee te krijgen: VR Limburg noord, Platform veilige leefomgeving, gemeente Westland, gemeente Pijnacker-Nootdorp, provincie Zuid Holland, DCMR.</p>
Eigen bijdrage	25%. Dit komt overeen met € 20.625,00
Nieuwe ontwikkeling/prioriteit	<p>Het budget is primair gericht op (kennis)ontwikkelbudget en nieuwe prioriteiten.</p> <p>Met de wetwijziging van januari 2017 wordt het belang van de veiligheid voor burgers expliciet en structureel meegenomen in het besluitvormingsproces en krijgen decentrale overheden een actieve rol in de besluitvorming.</p> <p>Met De actieve rol van de gemeente in de adviesfase - inhoud gegeven door omgevingsdienst en veiligheidsregio – komt er (meer) aandacht komt voor de omgevingsrisico's. De effecten van door geothermie geïnduceerde bodembeweging in relatie tot natuurlijke bodembeweging en voormalige aardgaswinning, voor de bebouwde omgeving (bijzonder kwetsbare en kwetsbare objecten, Seveso-inrichtingen e.a.) zijn van regionaal/lokaal belang om te onderzoeken.</p>
Aansluiting opbouw expertise	<p>Regionaal risicoprofiel</p> <p>De veiligheidsregio (hierna VR) stellen een regionaal risicoprofiel vast. In dit risicoprofiel staat (in veel gevallen) dat het risico op het crisistype 'Aardbevingen' niet relevant wordt geacht. Dit betekent dat dit crisistype niet is uitgewerkt en er geen impact- en waarschijnlijkheidsbeoordeling door experts heeft plaatsgevonden. De impact en waarschijnlijkheid van een aardbeving in het specifieke gebied (gemeenten) rond de aangevraagde geothermie opstelling is dus niet bekend. De VR beschikt ook <u>niet</u> over de expertise om deze impact- en waarschijnlijkheidsanalyse uit te voeren.</p> <p>Zolang de VR niet weet wat de impact en waarschijnlijkheid van een mogelijke (geïnduceerde) aardbeving kan zijn kan de VR zich niet voorbereiden op dit crisistype.</p> <p>Regionale Energie Strategie [hierna: RES] en Regionale structuur Warmte [hierna: RSW]</p> <p>Op 28 juni 2019 publiceerde het kabinet het Klimaatakkoord: de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken die in 2015 in Parijs zijn gemaakt. Veel nationale afspraken uit het Klimaatakkoord worden in Regionale Energie Strategieën (RES) in de</p>

	<p>praktijk gebracht. Dit gebeurt in een landsdekkend programma van 30 regio's. In een RES werken gemeenten, provincies en waterschappen samen aan vraag als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke warmtebronnen zijn te gebruiken zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen? <p>In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke regio zijn eigen keuzes. Die opgaven en uitdagingen moeten vervolgens een plaats krijgen in het gemeentelijk beleid</p> <p>Zolang niet helder is wat de mogelijke consequenties zijn op lokaal/regionaal niveau (voor o.a. de bebouwde omgeving op het oppervlak) van het toepassen van de winning van aardwarmte, is het lastig keuzes maken die duurzaam, veilig en gezond zijn.</p>
Belang in relatie tot rol/taak overheden Omgevingsveiligheid	Gemeenten worden door de provincie betrokken bij haar advies aan het ministerie van EZK bij een aanvraag om opsporings- of winningsvergunning aardwarmte en goedkeuring Winningsplan in het kader van de Mijnbouwwet.
Advies werkgroep en toelichting	<p>Financiële middelen beschikbaar te stellen om</p> <ul style="list-style-type: none"> • de rol-taak-verantwoordelijkheid van (verlengd) lokaal bestuur helder te maken en vast te leggen in een Handreiking • tot komen tot een veilige en verantwoorde ontwikkeling van de winning en het gebruik van aardwarmte in Nederland.